

I'VA VPOTIČ

GLEDALIŠKI LIST

IZDAJA UPRAVA NA
RODNEGA GLEDALIŠČA
V LJUBLJANI · UREJA
OTON ŽUPANČIČ

CENA 3 K

Spored za trinajsti teden

Drama

Poned.,	6. dec.	— Pohujšanje v dolini šentflorjanski.	B
Torek,	7. dec.	— Zaprto.	
Sreda,	8. dec.	— Sen kresne noči v opernem gledališču ob dramskih cenah.	E
Četrtek,	9. dec.	— Bobrov kožuh.	B
Petek,	10. dec.	— Pohujšanje v dolini šentflorjanski	C
Sobota,	11. dec.	— Bobrov kožuh.	A
Nedelja,	12. dec.	— Figaro se ženi.	Izven.
Poned.,	13. dec.	— Bobrov kožuh.	C

Opera

Poned.,	6. dec.	— Zaprto.	
Torek,	7. dec.	— Dalibor.	A
Sreda,	8. dec.	— Sen kresne noči. Dramska predstava.	E
Četrtek,	9. dec.	— Od bajke do bajke.	E
Petek,	10. dec.	— Zaprto.	
Sobota,	11. dec.	— Tosca.	D
Nedelja,	12. dec.	— Dalibor.	Izven.
Poned.,	13. dec.	— Zaprto.	

— o —

V drami se pripravljajo enodejanke Čehova: **Medved**, **Snubač**, **Jubilej** in **Strindbergov Smrtni ples** (I. in II. del), — v operi **Fra Diavolo**.

Pohujšanje v dolini šentflorjanski

Farsa v treh dejanjih. Spisal: Ivan Cankar.

Režiser: g. O. ŠEST.

Krištof Kobar, imenovan Peter	g. Šest.
Jacinta	ga Šaričeva.
Župan	g. Pregarc.
Županja	ga Juvanova.
Dacar	g. Plut.
Dacarka	gna Wintrova
Ekspeditorica	gna Rakarjeva.
Učitelj Šviligoj	g. Gabrščik.
Notar	g. Škerl.
Štacunar	g. Ločnik.
Štacunarka	gna Rovanova.
Cerkovnik	g. Rogoz.
Debeli človek	g. Matijevič.
Popotnik	g. Micič.
Zlodej	g. Peček.

Godi se v dolini šentflorjanski ob današnjih časih.

Sen kresne noči

Komedija v petih dejanjih. Spisal William Shakespeare,
prevel Oton Zupančič. Glasba F. Mendelssohna.

Dirigent: B. PERIČ.

Režiser: OSIP ŠEST.

Tezej, vojvoda atenski		g. Gabršček.
Egej, Hermijin oče		g. Gregorin.
Lisander, { zaljubljena v Hermijo {	}	g. Terčič.
Demetrij, }		g. Rakuša.
Filostrat, voditelj zabav pri Tezeju		g. Potokar.
Dunja, tesar		g. Strniša.
Klopčič, tkalec		g. Daneš.
Pisk, mehokrp		g. Rogoz.
Nosan, kotlar		g. Ločnik.
Trlica, krojač		g. Peček.
Smuk, mizar		g. Plut.
Hipolita, kraljica amazonska		gna Bergantova.
Hermije, zaljubljena v Lisandra		ga Juvanova.
Helena, zaljubljena v Demetrija		ga Rogozova.
Oberon, vilinski kralj		gna Wintrova.
Titanija, vilinska kraljica		ga Šaričeva.
Spak		gna Vera Danilova.
Grašek {	} palčki {	gna Gorjupova.
Pajčevina }		gna Presetnikova.
Vešča }		gna Repovževa.
Gorčica }		Juvanova ml.

Drugi palčki iz spremstva kraljevega in kraljičinega. Tezejevo in Hipolitino spremstvo. — Godi se v Atenah in v gozdu blizu njih.

Bobrov kožuh

Tatinska komedija v štirih dejanjih. Spisal Gerh. Hauptmann. Prevel Josip Mazi.

Režiser: A. DANILO.

Pl. Werhahn, uradni predstojnik	g. Peček.
Krüger, rentar	g. Rogoz.
Dr. Fleischer	g. Pregarc.
Motes	g. Gregorin.
Gospa Motesova	gna Rakarjeva.
Wolfovka, perica	ga Danilova.
Julij Wolf, njen mož	g. Plut.
Leontina \ njeni hčeri {	gna Bukšekova.
Adela /	gna M. Danilova.
Wulkov, brodnik	g. Danilo.
Glasenapp, uradni pisar	g. Strniša.
Mitteldorf, uradni sluga	g. Gradiš.
Filip	* * *

Dejanje se godi nekje blizu Berlina za časa septenatnega boja.

Figaro se ženi

Komedija v petih dejanjih. Spisal Beaumarchais, prevel
Boris Putjata.

Režiser: M. MURATOV.

Grof Almaviva	g. Nikolajev.
Grofica Rozina, njegova žena	ga Nikolajeva.
Figaro, njegov sluga	g. Putjata.
Suzana, grofičina sobarica	ga Marševa.
Cherubino, paž grofice Rozine	gna Vera Danilova.
Basilio, učitelj muzike pri grofu	g. Manjecki.
Bartholo, zdravnik	g. Strniša.
Marcelina	ga Volkova.
Antonio, vrtnar, Suzanin stric	g. Čengeri.
Fanchetta, njegova hči	ga. Čengerijeva.
Don Gusman Brid'oison, sodnik	g. Kuratov.
Doublemain, njegov tajnik	g. Volkov.
Pastir	g. Potokar.
Prva kmetica	gna Maškova.
Druga kmetica	gna Rovanova.

Pristav, sodniki, kmetje, kmetice, muzikanti, plesalci. Godi se na gradu Aguas Frescas blizu Sevilje.

Grof Almaviva, vseoblastni gospodar Sevilje in sevilske province, živi v svojem gradu s prelepo ženo Rozino, ki jo je pred davnim časom odvezel s pomočjo svojega sluge Figara doktorju Bartholu. Figaro, bivši sevilski brivec je premeten, pameten, z vsemi mazili namazan človek kosmate vesti.

Figaro bi se rad oženil s prekrasno deklico Suzano. Suzana ugaja tudi grofu Almavivi. Grof je pripravljen privoliti v Figarovo ženitev, toda kot vladar se hoče okoristiti s pravom prve noči. Dasiravno je svoji ženi že obljubil, da bo to postavo razveljavil, tega doslej še ni izvršil. Grof Almaviva je vsemogočen in Figaro si mora izmisliti intrigo, da prepreči izvršitev grofove namere.

Figaro ima smolo. Pri Marcelini, ženski, ki je mnogo starejša od njega, si je bil izposodil nekoč 2000 piastov ter je podpisal pogodbo, da jo vzame za ženo.

V tem položaju se nahajajo glavni junaki ob začetku komedije. Dejanje se vrši v 18. veku, vseh pet aktov na en dan, prvi trije zjutraj, zadnja dva pa zvečer.

Prvo dejanje. Soba v gradu Almavive, oddana bodočemu zakonskemu paru Figaru in Suzani. En sam velik stol je vse pohištvo te sobe.

Figaro izve od svoje neveste o grofovi nameri, izrabiti vladarsko pravico prve noči in snuje načrt, kako bi prevaril grofa, ne da bi pri tem kaj izgubil. Marcelina je slišala o nameravani Figarovi ženitvi, prihiti s svojim advokatom doktorjem Bartholom v grad, pokaže pogodbo, po kateri se mora Figaro z njo poročiti in zahteva njeno izpolnitev. Bartholo bi se rad maščeval nad Figarom (Figaro je namreč pomagal grofu Almavivi odvzeti Bartholu Rozino) in zategadelj zelo rad pomaga Marcelini, tem rajši, ker bi se je na ta način lahko iznebil. Pred 30 leti je imel z njo sina, ki so ga potem ukradli cigani.

Suzana in Marcelina se v gradu srečata. Rivalinji pravita druga drugi take prijaznosti, da Marcelina užaljena zapusti grad.

Sledi prizor Suzane s Kerubinom, pažem grofinje Rozine. Paž je zelo nesrečen. Sinoči ga je zalotil grof, ko je dvoril vrtnarjevi hčerki Fanšeti, ki je pa tudi grofu všeč. Grof ga je spodil domov. Baš toži o Suzani, ko vstopi Almaviva.

Kerubino se skriva za edini stol.

Grof pregovarja Suzano, naj pride na sestanek v park, toda v tem hipu vstopi dvorni organist in muzikant Bazil. Tudi grof se skriva za edini stol, paž pa zleze v stol. Bazil ne ve, da je grof prisoten in pripoveduje Suzani o spletkah, ki spravljajo ime grofinje Rozine v dotiko s pažem. Zdaj zdaj bi zabesnela nevilhta — toda v tem hipu vstopi grofinja Rozina z dvornim spremstvom in Figarom. Vsi so prišli po Figarovem načrtu, da bi s pomočjo grofinje izsilili od grofa opustitev prava prve noči. Grof se nahaja v položaju brez izhoda in se mora proti volji udati. Vsi so radostni in prosijo grofa, naj obenem odpusti Kerubinu. Grof se sicer srdi nanj, toda paž je skrit v stolu preveč slišal in grof mora kapitulirati. Ker se ga hoče na vsak način iznebiti, ga imenuje za oficirja v polku, nahajajočem se daleč nekje v Kataloniji.

Drugo dejanje. Budoar grofinje Almavive.

Suzana pripoveduje grofinji, da jo hoče grof zapeljati in o paževi ljubezni do grofinje. Grofinja je ogorčena nad ponašanjem svojega soproga, paževa ljubezen jo pa gane, ji laska ter jo nekoliko vznemirja.

Pojavi se Figaro, ki predlaga, naj sklenejo grofinja, Suzana in on zvezo. Naloga te zveze je, ohraniti grofinji moža in prepričati njegovo nezvestobo, Figara in Suzano pa obvarovati pred njegovimi nakanami. V to svrho je Figaro že poslal grofu anonimno

pismo. V njem mu naznanja, da se nekdo izmed občudovalcev njegove žene namerava tajno sestati z njo. Grofinja ne odobrava tega postopanja, toda opasnost jo prisili, da Figaru zaupa.

Figaro razvija svoj načrt dalje: Suzana mora pristati na sestanek z grofom v parku. Grofinja in Suzana naj preoblečeta Kerubina v žensko. Zvečer pojde preoblečeni Kerubin mesto Suzane v park in grofinja bo pri tem zasačila grofa.

Kerubino vstopi in začno ga pripravljati. Tu se nenadoma vrne grof z lova, Kerubino se skrije v sosedno sobo ter se zapre. Grof, vznemirjen vsled anonimnega pisma, sliši v sosedni sobi šum, najde pa zaprta vrata. Odloči se siloma vdreti v sobo. Odide po orodje, a vzame sabo grofinjo. Suzana izpusti iz zasede Kerubina, ki skoči iz drugega nadstropja na vrt, da se reši.

Suzana se skrije na njegovo mesto. Grof in grofinja se vrmeta in grofinja prizna, da je v sobi — Kerubino. Ljubosumni grof hoče ubiti paža, toda iz sobe stopi — Suzana.

Grof je poražen in prosi grofinjo odpuščanja za sumničenje.

Grofica se zagovori in izda, da je Figaro pisec anonimnega pisma.

Ko Figaro izve, kaj se godi v grofičinem budoarju, pride na pomoč. Grof ga zaslišuje, a on se s pomočjo svojih zaveznic zelo spretno zagovarja.

Zadeva bi bila že urejena, tu vstopi stari pijanec, vrtnar Antonio, s pritožbo, da je nekdo skočil z okna ter mu pokvaril gredo cvetic.

Grof zopet sumiči Kerubina, a Figaro vzame krivdo nase in grof mora verovati.

Figarova svatba je sedaj gotova stvar. Ta hip vstopi Marcelina in zahteva, da jo Figaro vzame, kot je po pogodbi dolžan. Grof zapove sklicati sodni dvor.

Tretje dejanje. Za sodno obravnavo pripravljena dvo-rana v gradu. Grof skuša izvedeti od Figara, če mu je Suzana kaj izdala od njegovih načrtov. Figara ni mogoče vloviti in norec ostane — Almoviva.

Suzana dela vse po Figarovem načrtu, je pripravljena, sniti se z grofom v parku, a zahteva ob enem svojo doto, da bi plačala Marcelini ženinov dolg.

Na odru vidimo duhovito karikaturo sodnije in sodstva z vso njihovo malenkostnostjo. Bistvo procesa leži v tem, da pokriva najbolj važno mesto pogodbe črnilni madež, tako, da ni mogoče razložiti, je-li obvezan Figaro plačati in ženiti se, ali plačati ali ženiti se. Grof se izvije iz težkega položaja in zlorabi ves sodni dvor za to, da bi dosegel svoj smoter. Ker ve, da Figaro nima niti vinarja, zapove, naj takoj plača svoj dolg Marcelini, ali pa naj se takoj oženi z njo.

Po tetoviranem znaku na Figarovi roki spozna Marcelina v njem svojega sina.

Poslednje zapreke za Figarovo ženitev s Suzano so odstranjene. Suzana in Marcelina prigovarjata Bartholu naj se oženi z materjo svojega otroka.

Četrto dejanje. Ceremonijalna dvorana v gradu, v njej dva prestola.

Ker so premagane vse težkoče glede ženitve s Figarom, Suzana ne mara več iti na sestanek z grofom. Grofinji pa je mnogo na tem, da bi zasačila grofa pri nezvestobi in napravi brez Figarove vednosti nov načrt: Preobleči se hoče v Suzanino poročno obleko, iti na sestanek in tam presenetiti moža. V to svrho narekuje Suzani pismo za grofa, kjer mu naznači natančno mesto sestanka — „pod velikimi kostanji“. Pismo zapre z iglo, ki naj jo pošlje grof Suzani nazaj — v znamenje, da bo prišel.

Sledi poročna ceremonija Figara s Suzano in Bartola z Marcelino.

Med ceremonijo izroči Suzana grofu listek. Figaro vidi, da čita grof pismo in da je spravil iglo, toda čegavo je to pismo, ne ve.

Ceremonija je končana. Grof je zadovoljen s prejetim pismom in ukaže pripraviti obe poročni pogodbi. Vsi se razidejo.

Figaro presenetiti Fanšeto, ki nekoga išče. V svoji naivnosti mu Fanšeta prizna, da ji je ukazal grof, izročiti iglo Suzani ter ji povedati, da je to znamenje „velikih kostanjev“. Figaru je vse jasno: Suzana ga vara. Ostane sam in izlije svoje razočaranje v veliki znameniti

Monolog.

O ženščini, ženščini, ženščini, Iživija, kovarnija sozdanja...

Nad Suzano je razočaran, toda tako lahko je ne odstopi. Navajen je doseči vse s trudom in talentom, medtem ko se je trudil grof le enkrat v svojem življenju — takrat, ko se je rodil. On, Figaro, mora zmagati. Spominja se svojega življenja in goreče protestira proti človeški nepravilnosti, ki je njega, mladeniča z najlepšimi stremljenji, nasilno preobrnila v lopova. Nezadovoljen s svojim poklicem kot seviljski brivec je študiral medicino, toda brez protekcije je postal lahko samo živinozdravnik. Potem je poskusil srečo pri gledališču. V prvi komediji, ki jo je bil napisal, je kritiziral Mohameda. Za to novotarijo so ga vtaknili v ječo. češ, da žali s tem prijateljske mohamedanske vladarje. Ko je bil spet svoboden, se je začel baviti s publicistiko. Toda v Španiji je bila tiskovna svoboda taka, da je mogel pisati v svojem časopisu le o vremenu. Nato je vstopil v tajno igralnico, kjer je postal bankir. Začeli so ga spoštovati. Ljudje njegove okolice pa so izrabili nezakonitost njegovega poklica ter mu pobrali vse dohodke. Že se je mislil usmrtiti. Ali njegova dobra vila mu je vdahnila misel, naj se odpove

dimu slave in odvrže sram, to pretežko breme za preprostega človeka. Postal je zopet veseli sevilljski brivec. Suzanina nezvestoba mu jemlje nanovo vero v ljudi. Duh borbe pa je v njem silen. Vztrajati hoče do konca.

Peto dejanje. „Pod velikimi kostanji“. Marcelina pripelje preoblečeno grofinjo in Suzano. Opozarja, da tava Figaro nekje tod okrog. Marcelina gre v lopo, da bi sledila poteku dogodkov. Suzana se skriva za kostanj, grofinja ostane v Suzanini poročni obleki sama. Pride Kerubino, ki ima na istem mestu dogovorjen sestanek s Fanšeto. Misleč, da je grofinja Suzana, ji začne dvoriti. Grof najde paža, mu hoče dati kofuto, toda paž se skloni in kofuto dobi prisluškujoči Figaro. Prepričan, da ima pred seboj Suzano, jo hoče odpeljati v lopo. Figaro svojega ljubosumja ne more več prenašati in stopi iz skrivališča. Grofinja zbeži v lopo, grof pa v park. Figaro v temi tega ne vidi in je prepričan, da sta v lopi Suzana in grof. Že hoče klicati na pomoč, toda Suzana, preoblečena v grofinjo, hoče zasačiti Figara prav tako, kakor grofinja svojega soproga. Premeteni Figaro takoj spozna Suzano, a jo vleče, pretvarjajoč se, da jo smatra za grofinjo. Grof se vrne. Suzano smatra za grofinjo, Figara pa za onega neznanca, o katerem je bilo pisano v anonimnem pismu drugega dejanja. Besen je in kliče ljudi. Pri svetlobi luči svetilk se razkrije vsa intriga. Ljubosumni grof prosi ženo odpuščanja. Suzana in Figaro pa sta končno srečna.

DALIBOR

Opera v 3 dejanjih. Besedilo po I. Wenzig-u prevel
F. Finžgar, vglasbil B. Smetana.

Dirigent: F. RUKAVINA.

Režiser F. BUČAR.

Vladislav, kralj češki (bariton)	g. Romanovski.
Dalibor, vitez (tenor)	g. Drvota.
Milada, grofica (sopran)	gna Richterjeva.
Jitka, sirota (sopran)	gna Thalerjeva.
Vitek, oproda Daliborov (tenor)	g. Šindler.
Beneš, jetničar (bas)	g. Zathej.
Budivoj, poveljnik kraljeve straže (bariton)	g. Zorman.
Prvi sodnik (bariton)	g. Perko.
Sodniki	gospodje Povše, Vovko, Ribič, Pip.
Zdenko, prikazen	gna Bežkova.

Kraljevo spremstvo, ljudstvo, vojaki, paži. Godi se v 15. stoletju na gradu Hradšinu v Pragi. Prva vprizoritev l. 1868 v Pragi.

I. Na dvorišču gradu Hradšina v Pragi pričakuje ljudstvo kralja, ki naj sodi Dalibora zaradi umora. Milada, sestra umorjenega grofa obtožuje Dalibora. Pred sodišče poklicani Dalibor se zagovarja rekoč, da je le maščeval svojega prijatelja Zdenka. Sodniki obsodijo Dalibora v dosmrtno ječo. Milada, prepričana o plemenitosti Dalibora, začuti vzbujajočo se ljubezen ter prosi zaman pomiloščenja zanj. Daliborova varovanka Jitka sklene osvoboditi Dalibora s pomočjo Milade.

II. Jitka pričaka svojega ženina Vitka ter mu razodene načrt za osvobojenje Dalibora. Vitek navdušeno pritrди, pove vse prihajajočim vojščakom, ki takoj obljubijo bojevati se za ljubljene Dalibora.

Premena. Milada, v moškega preoblečena, vstopi v službo pri jetničarju Benešu, da bi bila rešila Dalibora. Beneš pošlje Milado k Daliboru z naprošenimi goslimi. Milada se koj poda v ječo k Daliboru.

Premena. Spečemu Daliboru se v sanjah prikaže Zdenko. Milada pride in pové strmečemu Daliboru, da ga hoče osvoboditi, ker ga ljubi.

III. Daliboru se ni posrečilo pobegniti. Na predlog kralja obsodijo Dalibora na smrt.

Premena. Milada čaka z vojščaki pred ječo na Daliborovo znamenje za naskok. Namestu znamenja se začuje mrtvaški zvoni. Dalibora vedejo na morišče. Zaman naskočijo vojščaki grad. Dalibor privede smrtno ranjeno Milado in ko zagleda zmagonosne sovražnike, se jim vda.

Od bajke do bajke

Pravljičen ples v petih dejanjih in z eno premeno. Spisal Ladislav Novak.
vglasbil Oskar Nedbal.

Dirigent: A. BALATKA.

Režija: V. POHAN.

I. Babica pripoveduje bajke.

Babica gna Jakhlova.	Prestar g. Simončič.
Nje vnuka . . . gna Turkova	Lajnar g. Klepec.
Stražnik g. Mencin.	Turist g. Ižanc.
Dekletce gna Fajgelova.	Postrežček g. Drenovec
Stara devica . . gna Vrhunčeva.	Vajenec g. Parcer.

II. Kraljevič začaran v povodnjaka

Kralj g. Ižanc.	Kraljevič gna Chladkova.
Kraljična Zlatolaska gna Svobodova.	Poljski kraljevič, gna Haberlova
Povodni mož . . gna Jezerškova.	Turški kraljevič, g. Simončič.

III. Pogumni krojaček.

Krojač Iglíč . . gna Svobodova.	Črni vitez . . . g. Ižanc.
Vrag g. Pohan.	Njegova žena . gna Vrhunčeva.
Krasotica . . . gna Špirkova.	

Vražički

IV. Trnolčica.

Kralj g. Drenovec.	Klepetulja . . . gna Lapajnetova.
Kraljica gna Vrhunčeva.	Predica gna Jakhlova.
Rožica gna Haberlova.	Prvi kuhar . . . g. Simončič.
Kraljevič iz de- vete dežele, gna Bežkova.	Staro stoletje. g. Mencin.
Stražnik g. Ižanc.	Novo stoletje. gna Vavpotičeva.
	Češki dudaš . . g. Klepec.

Dvanajst mesecev, lovci.

V. Zveri in razbojniki.

Vodna vila . . . gna Špirkova.	Profesor g. Drenovec.
Kresnica gna Ruta.	Spremnik g. Faigel.

Trije razbojniki, dva speča možička, osel, pes, mačka, petelin.

Solo-plese plešejo dame: Svobodova, Špirkova, Chladkova, Bežkova.

Ples otrok, lovcev, vragov, rož, gozdnih vil, gob in zveri pleše baletni zbor in gojenci baletne šole.

Godi se na otroškem igrišču.

I. Babica pride s svojo vnučko na otroško igrišče in deca jo prosijo, naj jim pripoveduje bajke. Babica sede in pripoveduje.

II. O princu, ki je bil začaran v povodnjaka, in ga kraljična Zlatolaska, ko ji je prinesel izgubljeno kroglo, s poljubom odreši.

III. O pogumnem krojačku, ki je osvobodil začaran grad hudiču iz rok in ga odnesel v vreči.

IV. O Trnojčici, ki so ji rojenice določile, da se zbode v prst in se vse kraljestvo pogrezne v spanje, iz katerega reši njo in vse kraljestvo kraljevič iz devete dežele, ki se vanjo zaljubi in jo poljubi.

V. O gozdnih vilah in možičkih, o zvereh in razbojnikih.

VI. Babica konča svoje pripovedovanje, stemnilo se je, otroci se neradi ločijo od babice.

TOSCA

Melodrama v 3 dejanjih. Besedilo po V. Sardouju napisala L. Illica in G. Giacosa, prevel Cvetko Golar; vglasbil G. Puccini.

Dirigent: F. RUKAVINA.

Režiser: F. RUKAVINA.

Floria Tosca, slovita pevka (sopran)	gna Zikova.
Mario Cavaradossi, slikar (tenor)	g. Kovač.
Baron Scarpia, policijski načelnik (bariton)	g. Levar.
Cesare Angelotti (bas)	g. Zorman.
Cerkovnik (bariton)	g. Trbuhovič.
Spoletta, birič (tenor)	g. Mohorič.
Sciarrone, orožnik (bas)	g. Vovko.
Jetničar (bas)	g. Perko.
Pastir	* * *

Kardinal, sodnik, vodja mučilnice, pisar, častnik, podčastnik, vojaki. Cerkveni pevci, duhovniki, ljudstvo.

Godi se v Rimu leta 1800.

Nove dekoracije izdelal g. dek. slikar V. Skružny.

Prva vprizoritev leta 1900. v Rimu.

Vsebina: glej članek.

Gerhart Hauptmann.

Pisatelj „Bobrovega kožuha“, glavni zastopnik naturalizma na nemškem odru, je napisal svojo prvo dramo kot šestindvajsetletni mladenič leta 1889.

Bila je to močno pod Zolajevim vplivom stoječa socialna drama „Vor Sonnenaufgang“ (Pred solnčnim vzhodom). Še istega leta v jeseni je bila v Lessingovem gledališču v Berlinu premijera. Ravnatelj tega gledališča, ki je že takrat slovelo po svojem literarnem repertoarju in dovršenih vprizoritvah, je bil Oton Brahm, znamenit kritik in bojevnik za naturalizem v Nemčiji. Vprizoritev Hauptmannovega prvega dela je učinkovala kakor vojna napoved. Stari, ki so videli v naturalizmu pogibel umetnosti, in mladi, ki so v njem gledali njeno rešitev, so pripeljali svoje legije k predstavi. Prišlo je do pravega gledališkega škandala. Zmagali so pristaši nove smeri in Hauptmann, dotlej neznan literat, je postal kar čez noč priznan dramatik.

Uspeh je pisatelja tako spodbudil, da je napisal odslej skoro vsako leto po eno dramo in postal eden najplodovitejših berlinskih literatov. Nemška kritika je marljivemu avtorju pogosto priporočala počitek, ter ga svarila pred posledicami pretirane ambicije in preneglega pisanja. Res je, da marsikako Hauptmannovo delo ni niti notranje dovršeno, niti tehnično izdelano. Vpliva svojih učiteljev (Zola, Ibsen) se sicer ni nikoli iznebil, vendar se ne more reči, da bi njegova stvariteljna individualnost ne bila krepka in samonikla. Hauptmanna štejemo danes med prve moderne dramatike. V zmagovitem pohodu si je osvojil nemške in inozemske odre. V Rusiji je bil pred vojno med najpopularnejšimi dramatik. Za „Hanice pot v nebesa“ se je navdušil sam Stanislavskij, in leta 1898. je naštudiralo Umetniško gledališče pretresljivi umotvor, ki pa ni prišel nikoli v repertoar znamenitega moskovskega odra. Vse priprave do generalne skušnje so bile gotove, v par dneh bi se bila imela vršiti premijera. Tu je kot blisk iz jasnega prišla vest, da je policija vprizoritev prepovedala. Vse prošnje in intervencije Stanislavskega in Nemiroviča Dančenka pri policijskem prefektu in pri metropolitu niso nič pomagale. Posvetna in duhovna gospoda sta ostali neizprosni. Ves trud je bil zaman, Stanislavskij je bil ob novce, publika pa ob lepo predstavo.

V predvojnem času je vprizorilo tudi ljubljansko gledališče več Hauptmannovih del, tako Rozo Bernd, Elgo, Hanice pot v nebesa, Potopljeni zvon, Voznika Henschla in Bobrov kožuh, ki ga imamo pravkar zopet v repertoarju.

Bobrov kožuh imenuje pisatelj sam tatinsko komedijo. V ospredju stojita dve osebi: perica Wolfovka, prebrisana tatica, ki se kaže mnogo bolj neumno kot je v resnici in ki prav zategadelj vedno doseže svoj smoter, in predstojnik pl. Werhahn, plitek gizdalin in nesposoben uradnik, ki hoče biti vedno pametnejši od drugih in ki prav zategadelj vedno podleže. Tipi so risani mojstersko, satira je rezka in ponekod vprav ganljiva. Tako v prvem dejanju, ko se Wolfovka in njen mož pripravljata na tatinski pohod in jima nič hudega sluteči policaj sveti, ali pa v poslednjem, ko potrepa Werhahn tatico po rami in jo slavi kot vzor poštenosti.

Tatu v komediji ne najdejo. Lokava hinavščina Wolfovkina triumfira in usodne „roke pravice“ ni od nikoder. Hermann Kienzl pripoveduje, da je pri neki predstavi „Bobrovega kožuha“ ostalo po zadnjem dejanju vse občinstvo na svojih mestih in čakalo konca. Pisatelju „Bobrovega kožuha“ pač ni bilo do zaokroženega dejanja, vsaj prvotno ne, ampak do dobro izdelanih tipov, in takih je postavil v svoji tatinski komediji lepo število na oder. Pozneje se je Hauptmann sicer odločil nadaljevati „Bobrov kožuh“ s komedijo „Rdeči petelin“, ki pa ni uspela.

Hauptmann je pred vsem izredno dober opazovalec. Njegove naturalistične stvaritve so večinoma verne slike iz njegove šlezke domovine ali pa iz Berlina in njegove okolice, kjer živi pisatelj že dolgo vrsto let. Hauptmannova notranjost se zdi nekam razdvojena: na eni strani naturalizem, na drugi mistični simbolizem. Ti navidez nasprotujoči si smeri njegove duše pa veže močna vez v lepo in veliko celoto: usmiljenje z ubožci in zatiranci. In to je, kar nam dela Hauptmanna kot umetnika in človeka tako simpatičnega.

P. G.

TOSCA.

Muzikalna drama v treh dejanjih; spisal G. Puccini.

Giacomo Puccini je zastopnik mladoitalijanske veristične opere, katere bistvo sem razložil v enajsti številki Gledališkega lista. Puccini hodi po Mascagnijevih in Leoncavallovih potih, le da je njegova glasba bolj uglajena, rekel bi bolj civilizirana in bolj salonska, ki morda ne učinkuje trenutno

Giacomo Puccini.

tako močno kot Mascagnijeva, zato pa je njen vtis tem trajnejši. Puccinijeve opere „Bohème“, „Madame Butterfly“ in „Tosca“ so danes stalno na repertoarju vseh večjih opernih gledališč in tudi v Nemčiji jih prištevajo med najprijubljenjše glasbene proizvode sedanjosti.

Snov Toske je težka in zahteva izredno močnih živcev — a kdor se more poglobiti le v glasbo, najde v Toski prav toliko, če ne še več divne glasbe, kot v drugih Puccinijevih delih.

Tudi junaki Toske so slikani v kratkih markantnih potezah — motivih, scene so jedrnate, a zanje porabi Puccini malo časa, da mu ga tem več ostane za lirične momente, katerih je v Toski vse polno.

Scarpia — policijski krvnik — navidezno gladak in vljuden — je v duši brezobzirno brutalen in ni mu slabo nobeno sredstvo, da doseže svoj namen. Njegovega značaja prava slika je njegov motiv,

št. 1. *Andante molto sostenuto.*

Motiv: Scarpia.

ki se vleče skozi vse delo, kakor se tudi vse dejanje suče okoli njegove osebe.

Tosca, slavna pevka, je dekle plemenite duše, ki posveča vse svoje življenje le umetnosti in ljubezni do slikarja Cavaradossija. Vsa njena ljubkost se zrcali v njenem motivu

št. 5. *Andante sistemato.*

Motiv: Tosca. *dolcissimo* (Spremljevanje v triolah).

Umetnostni čut Cavaradossija kaže motiv

št. 4. *Andante moderato.*

Motiv: Cavaradossi.

Angelotti je bivši predsednik rimske republike, ki je ravnokar ušel iz ječe angelskega grada v Rimu. V njegovem motivu

št. 2. *Vivace.*

Motiv: *ff* Angelotti.

se čuti ves strah preganjanca, ki se plazi in skriva, da bi ubežal krvnikom. Cerkovnikov motiv

št. 3. *Allta grasio.*

Motiv: *p*
Cerkovnik.

kaže preprostost in vsakdanjost njegovega opravila.

I. dejanje. Orkester nam v *fff* predstavi v uvodnih treh taktih Scarpija, na kar preide takoj k dejanju. Angelotti (motiv št. 2) se priplazi v cerkev in išče ključa k rodbinski kapeli, kjer mu je sestra pripravila obleko, da bi laže ubežal svojim preganjalcem. Cerkovnik (motiv št. 3) prinese čopiče slikarju Cavaradossiju (motiv št. 4), ki slika Marijo Magdaleno, za katero mu je bila seveda model sestra Angelottijeva. Slikar vzame medaljon Toskin, ter ga primerja s sliko Magdalene:

št. 6. *Andante lento.* I. dejanje.

pp

Skriv-no-stna harmo-nija, le-po-ta pra-zno li-čna.

Pre-le-pa Flo-ri-a, ka-ko je li- - čna.

Po odhodu cerkovnika pride iz svojega skrivališča Angelotti ter spozna v slikarju svojega nekdanjega prijatelja. A prepodi ga trkanje Toske, ki polna ljubosumnosti vstopi (motiv št. 5), a se potolaži in vabi svojega izvoljenca na večer po operi v svojo vilo.

št. 7. *Alleg. mod.*

V na - ju hi - ši - ci bi jaz sa -
nja-la, ki divja ro - ža jo kra - sno ob - da-la

Obraz grofice Attavanti v Mariji Magdaleni ji na novo vzbudi ljubosumnost, a zopet jo potolaži Cavaradossi s svojim krasnim:

št. 8. *Andante sostenuto.*

Ča-roben svit v o-čeh Te - bi si - je, kot e - na - kih
ni - ma no - be - na.

ki izzvenci v zatrjevanje večne ljubezni. Zopet vstopi Angelotti ter pripoveduje vse, kar je sestra storila, da bi ga rešila Scarpije (motiv št. 1). Cavaradossi mu ponudi v svoji vili skrivališče, kar zagrmí top, ki oznanja Angelottijev beg, ki s prijateljem vred zapusti cerkev.

Od vseh strani pridrve duhovniki, menihi, pevci, ministranti:

št. 9. *Allegro.*

Motiv vrvenja.

ter se ne vesele toliko zmage generala Melasa nad Napoleonom, temveč bolj dvojne plače za Te deum

št. 10. *Alegro.*

Glo-ri-a poje - mo. Dvoj-na pla - ča bo vik - to-ria

Sredi vrvenja nastopi Scarpia (motiv št. 1) s svojimi priganjači, išoč Angelottija. Vsi zbeže, le cerkovnik ostane. Ko zopet pride Tosca, ji Scarpia pokaže najdeno pahljačo grofice Attavanti, ker, upa da bo z zbudeno ljubosumnostjo pridobil Tosco za svoje namene.

št. 11. *Andante*

Motiv zvonov.

Med zvonjenjem, ki vabi k „Te deum“, neti njeno ljubosumnost ter jo razvname do besnosti, da odhiti na Cavaradossijev dom. Konec prvega dejanja tvori veličasten „Te deum“ ter se konča s Skarpijevim motivom v tutta forza.

II. dejanje. Scarpia pričakuje svojih vohunov, ki so šli za Tosco, in upa, da spravi Angelottija in Cavaradossija na vislice. (Motiv št. 1.) Med zvoki gavotte snuje načrt, kako bi se polastil Toske. A preganjači ne najdejo Angelottija, temveč samo Cavaradossija, nad katerim hoče sedaj krvnik potolažiti svojo jezo.

Med slavnostno kantato, katero poje Tosca z zborom, vedno grozeče zvoni motiv nezgode:

št. 12. *Andante.*

Motiv nezgode

Scarpia pa zaslišuje slikarja, ki vse taji. Na jasno vprašanje, kje je Angelotti, odgovori zaslišanec odločno: „Ne vem“, v orkestru pa zazvoni v ff Scarpijev motiv, ki hoče povedati, da bo Scarpia na vsak način izvedel tajnost. Tosca vstopi in zadnjič zazvoni v ff motiv nezgode št. 12. Cavaradossija odpeljejo v mučilnico.

Dasi so motivi mučenja

št. 13.

Motiv mučenja.

in

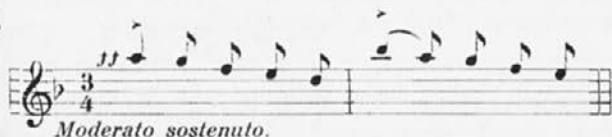
št. 14.

Motiv mučenja.

skrajno preprosti, je učinek vendar pretresujoč. Tosca omahuje, mučenje se nadaljuje do nepopisne strahote — iz orkestra se sliši skoraj kako se osti zabadajo Cavaradossiju v meso. Tosca prosi

št. 15.

Moderato sostenuto.

ah več ne mo-rem, mo - - ja gla-va

a mučenje se stopnjuje in učinek je tem večji ker orkester igra v ppp, dokler ne doseže vrhunca in strašni krik Cavaradossijev prisili Tosco, da pove s pritajenim glasom: „V vodnjaku za hišo“ in zmagoslavno zazvoni Scarpijev motiv št. 1. V obupu zapazi Cavaradossi, da je Tosca izdala skrivališče, a ko zasliši, da je Napoleon zmagal pri Marengu, tedaj trenutno pozabi na vse muke in navdušeno zapoje zmagoslavno:

št. 16.

Allegro concitato.

vsta-ni zar-ja krasna ne-si zlo-de-jem smrt.

a Scarpia ga da odvesti k smrti. Krvnik pa upa tudi dobiti Tosco, zato ji hlini ljubezen, ljubavni motiv

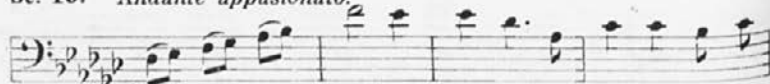
št. 17.

Ljubezenski motiv Szarpia.

zavrača ponujani denar ter zahteva le ljubezni,

št. 19. *Andante appassionato.*

O - ku - sil pač sem mno - go lju - be-zni, še - le

da - nes jaz vso ču - tim, Tvo - jo ča - rob - nost slu - tim.

kar pa Tosca zavrača; a že zazvene bobni, ki oznanjajo zadnjo pot Cavaradossija. Strta od bolesti izlije v ariji

št. 18.

Andante lento.

Le v u - met - no - sti mi je živ - lje - nje.

kateri je vpleten v orkestru njen divni motiv št. 5, vso svojo trpečo dušo, a Scapia ostane neizprosni in za eno uro ljubezni ji ponuja življenje Cavaradossijevo. Tosca se uda njegovi želji, a prej zahteva potni list za se in Cavaradossija, v orkestru pa že zazveni motiv smrti Scarpijeve:

št. 20.

Andante.

Motiv smrti.

Ko jo hoče Scarpia objeti, ga zabode s heroično mirnostjo in brezsrčnostjo, ko pa ga vidi pred seboj mrtvega, mu prižge svečo, da v roko križ in v ppp izzveni Scarpijev

motiv št. 1, od zdaj pa se čujejo bobni, ki bodo odločili usodo Cavaradossija.

III. dejanje. V vstajajočem jutru

Andante.

št. 21.

pastirček poje svojo pesem, jutranje zvonjenje se oglasi od vseh strani. Cavaradossi prosi košček papirja — da se pred smrtjo poslovil od svoje Toske

št. 22. *Andante lento appassionato.*

Raz - ko - šje slad - ko bi - lo je v po - lju - bih, če sem o -

mam - ljen raz - ga - lil ji te - le - sa di - vne ča - re.

Tosca pride s potnim listom in pripoveduje o smrti Scarpijevi. Polno upanja za življenje izzveni v sledečem duetu :

št. 23. *Andante sostenuto.*

Ro - či - ce ne - žne in de - tin - sko mi - le.

A že je napočil čas, ko naj bo Cavaradossi navidezno usmrčen, orkester pa že oznani konec njegovega življenja

št. 24. *Largo con gravità.*

Tosca se divi njegovi krasoti — a Cavaradossi je mrtev in Tosca skoči v obupu v prepad.

Dr. P. K.

Cene prostorom

Parter	Drama	Opera
Sedež I. vrste	24 K	30 K
„ II. – III. vrste	20 „	26 „
„ IV. – IX. vrste	18 „	22 „
„ X. – XIII. vrste	14 „	18 „
Dijaško stojišče	3 „	3 „

Lože

Lože v parterju in		
I. redu za 4 osebe	100 „	140 „
Balkonske lože za 4 osebe	70 „	100 „
Nadaljne vstopnice v		
I. redu in parterju	20 „	25 „
Nadaljne vstopnice v		
balkonskih ložah	15 „	20 „

Balkon

Sedež I. vrste	15 „	18 „
„ II. – III. vrste	10 „	14 „

Galerija

Sedež I. vrste	7 „	8 „
„ II. – V vrste	6 „	6 „
Stojišče	2 „	2 „

Vstopnice se dobivajo v predprodaji pri dnevni blagajni (operno gledališče) od 10. do pol 1. ure in od 3. do 5. ure proti 10% povišku in na dan predstave pri blagajni za gorenje cene.

Med predstavo vstop ni dovoljen.

Ponatisk dovoljen
le z označbo vira.

Gledališki list izhaja vsak ponedeljek in prinaša poročila o repertoarju Narodnega gledališča v Ljubljani, vesti o gledališki umetnosti pri nas in drugod, kratke članke o važnejših dramskih in opernih delih in njih avtorjih. Sodelujejo: Fran Albrecht, Anton Funtek, Pavel Golia, Fran Govekar, Matej Hubad, Friderik Juvančič, Pavel Kozina, Alojzij Kraigher, Ivan Lah, Anton Lajovic, Ivan Prijatelj, Ivan Vavpotič, Josip Vidmar, Oton Župančič in dr.

TISKA UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI